

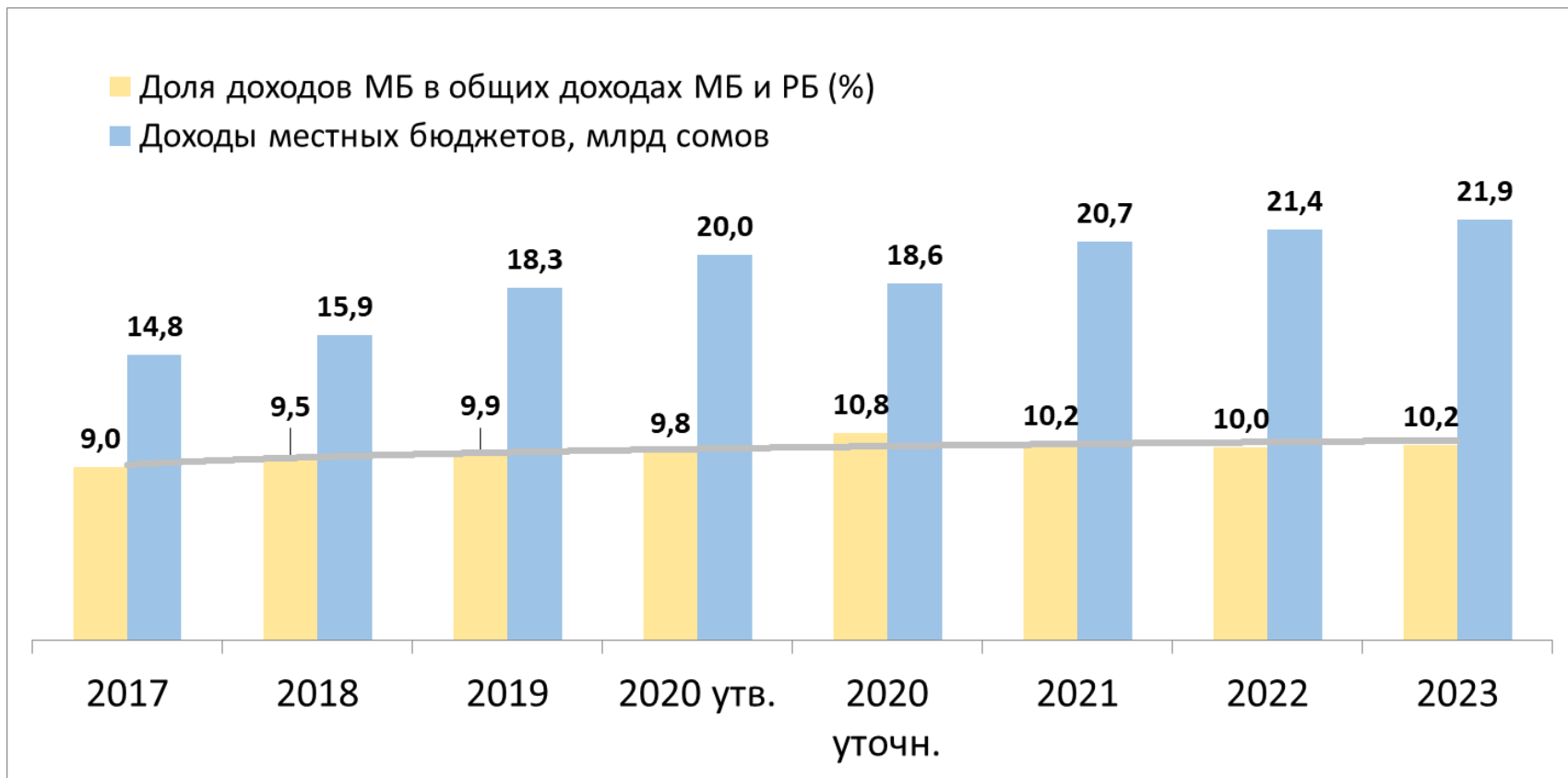
Бюджеттер аралык
мамилелер боюнча
маселелерди
макулдашуу процесси

**«Кыргыз Республикасынын
бюджет тармагындагы айрым
мыйзамдарга өзгөртүүлөрдү
киргизүү»**

Бишкек шаары 2021-ж.

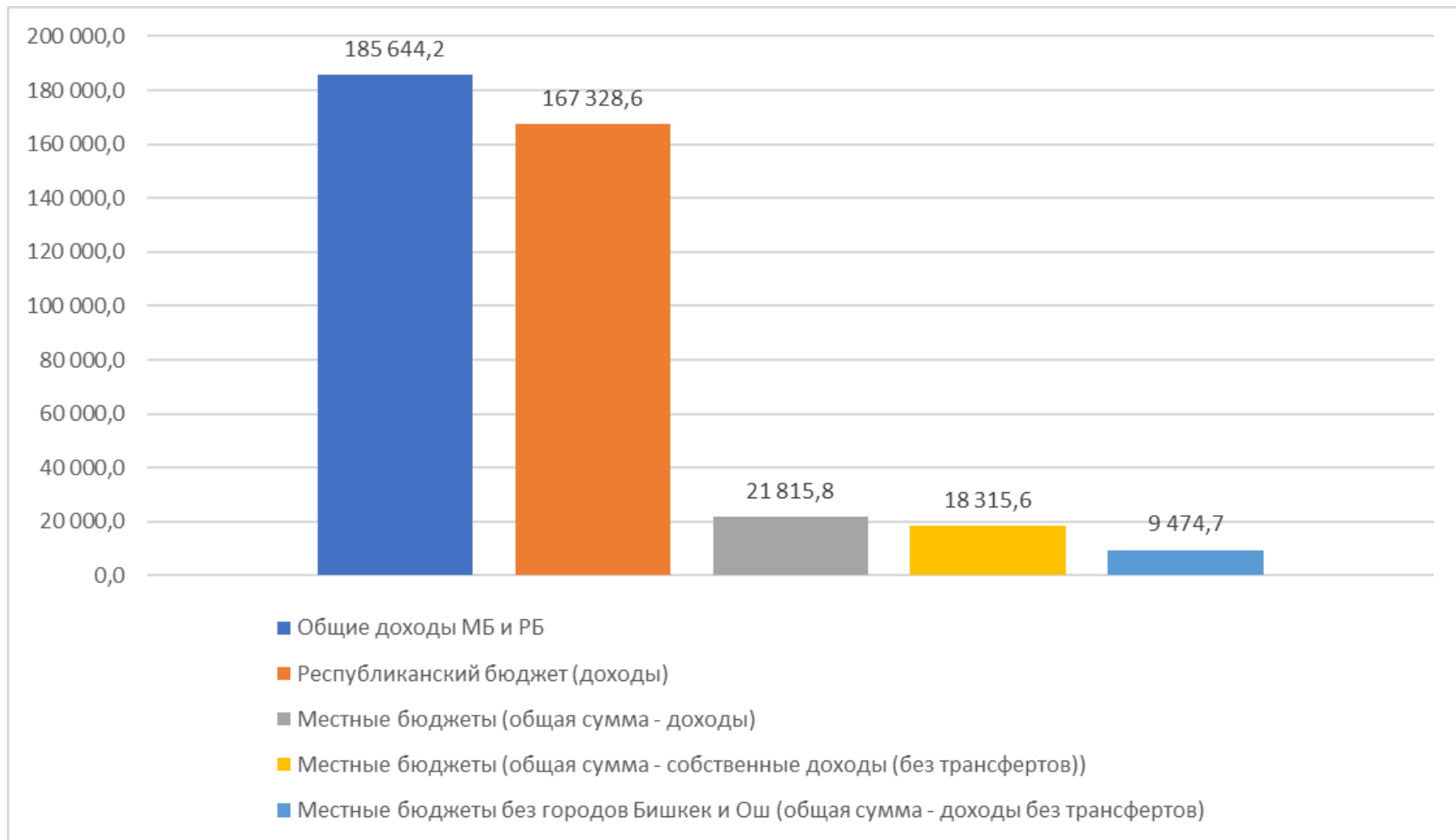
2021-2023 жылдарга республикалык бюджеттин долбооруна жүргүзүлгөн кыскача баалоо

КРдагы жергиликтүү бюджеттердин кирешелеринин көлөмү (трансферттерди кошпогондо) жалпы мамлекеттик бюджеттин болгону **ондон бир** бөлүгүн гана түзөт. А эгерде Бишкек жана Ош шаарларын кошпой эсептей турган болсок, анда калган бардык жергиликтүү бюджеттердин жалпы мамлекеттин бюджетиндеги үлүшү болгону **5%** түзүүдө. Мындай абал көп жылдардан бери өзгөрүлбөй келет жана республикалык бюджеттин долбоорун карап көрсөк, тилекке каршы мындан аркы жылдары да өзгөрүү болбойт көрүнөт:

2021-2023 жылдарга республикалык бюджеттин долбооруна жүргүзүлгөн кыскача баалоо

Бюджеттердин кирешелеринин көлөмүн салыштыруу (2019 ж. факт) (млн. сом):

Кызыкчылыктарды макулдашуунун зарылчылыгы

КР Өкмөтү жана Жогорку Кеңеши республикалык бюджетти түзүүдө жана кабыл алууда, дагы эле болсо ЖӨБ органдарынын кызыкчылыктарын жана чыныгы керектөөлөрүн толук эске албай келет. Мындай кырдаалда ЖӨБ органдарын каржылоодо дисбаланс түзүлүүдө жана жергиликтүү маанидеги маселелерди натыйжалуу чечүүдө ЖӨБ органдарында кыйынчылыктар жаралууда. Азыркы бюджеттик процессте ЖӨБ менен борбордун ортосунда конструктивдүү диалогдун жоктугу бир топ маселелерде көйгөйлөрдүн жаралуусуна алып келүүдө, мисалы:

- Финансылык децентрализациялоонун токтошу;
- ЖӨБО өткөрүлүп берилүүчү мамлекеттик ыйгарым укуктарды каржылоонун толук жүргүзүлбөгөндүгү;
- Жергиликтүү бюджеттерди теңдештирүү көйгөйлөрү;
- Жергиликтүү бюджеттерге мамлекеттик салыктардан чегерүүлөрдү туура жүргүзүү;

Бюджеттик диалогду орнотуунун максаты – республикалык бюджетти түзүүдө ЖӨБ органдарынын кызыкчылыктарын эске алуу

Макулдашуу процессин ишке ашыруу

Кызыкчылыктарды эске алуу үчүн макулдашуу процессинин киргизүү - мамлекеттик органдар менен ЖӨБ органдарынын биргеликте иш-аракеттерди жүргүзүү боюнча мамлекеттик саясатына туура келет, анткени бул максаттарга жетүү чаралары төмөндөгү стратегиялык документтерде каралган:

- **Кыргыз Республикасын Өнүктүрүүнүн Улуттук Стратегиясы, IV. Мамлекеттик башкаруу. 4.4 Жергиликтүү өз алдынча башкарууну өнүктүрүү. КР Президентинин 2018-жылдын 31-октябрындагы № 221 Жарлыгы**
- **2018-2020-жылдарда Кыргыз Республикасында Ачык Өкмөттү куруу боюнча Улуттук иш аракеттер планы. 28-пункт.Жергиликтүү деңгээлде ачык-айкын бюджеттик процессти куруу. КР Өкмөтүнүн 2018-жылдын 16-октябры № 360-б Буйругу**
- **Кыргыз Республикасында жергиликтүү өз алдынча башкарууну өнүктүрүүнүн 2018-2023-жылдарга карата программасы. 1.2.Милдеттер «ЖӨБ органдарынын жана мамлекеттик органдардын өз ара аракеттенүүлөрүнүн жаңы механизмдерин киргизүү». КР Өкмөтүнүн 2018-жылдын 31-октябры № 513 токтому**

Максаттар жана милдеттер

ЖОБО ассоциациясынын (союзунун) бюджеттик процеске катышуусу Бюджеттик Кодексте мыйзамдуу каралган.

83-беренедө КР Өкмөтүнүн Фискалдык жана инвестициялык саясат боюнча Кеңешинин курамына ассоциациялардын жана жергиликтүү коомдоштуктардын бирликтеринин өкүлдөрү кирет деп белгиленген.

Анткен менен, бюджетти түзүүдө толук түрдө диалог куруу үчүн бул жетишсиз болууда.

Тең салмактуу кароону камсыз кылуу үчүн конструктивдүү макулдашуу процессин уюштуруп, Жогорку Кеңештин кароосуна киргизиле турган республикалык бюджеттин долбоору бир эле учурда аны ЖӨБО ассоциациясы (союзу) менен макулдашуу боюнча натыйжаларынын протокол түрүндө тариздөөсү менен кошо киргизилүүсү зарыл.

Максаттар жана милдеттер

Бул максатта бюджеттик чөйрөдөгү айрым ченемдик укуктук актыларга өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө документтердин топтому иштелип чыкты:

1. **«Бюджеттик чөйрөдөгү айрым ченемдик укуктук актыларга өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» КР Мыйзам долбоору** (Бюджеттик кодекске, «КР Жогорку Кенешинин Регламенти жөнүндө» мыйзамына);

2. КР Өкмөтү менен ЖӨБО ассоциациясынын (союзунун) ортосундагы бюджеттер аралык мамилелер боюнча макулдашуу процессин уюштуруу жана жүргүзүү тартиби жөнүндө **Жобонун долбоору** (КР Өкмөтүнүн токтому менен бекитилет).

Негизги өзгөртүүлөр Бюджеттик кодекске сунушталат, калган ченемдик укуктук актыларга киргизилүүчү өзгөртүүлөрдүн өзөгүн Бюджеттик кодекске киргизилген өзгөртүүлөр түзөт.

Бюджеттик кодекске сунушталуучу өзгөртүүлөр

45-беренедө бюджеттер аралык мамилелердин принциптеринин тизмесине **«республикалык бюджетти түзүүдө жана кабыл алууда мамлекеттик органдардын жана ЖӨБ органдарынын өз ара кызыкчылыктарын эске алуу»** принцибин киргизүү сунушталат.

«Мамлекеттик органдар жана ЖӨБ органдарынын бюджеттер аралык мамилелер боюнча кызыкчылыктарын макулдашуу протоколу» деген түшүнүк киргизилет. (КР Президентинин администрация башчысы же министрлер кабинетинин башчысы же анын орун басары жана ЖӨБ органдарынын ассоциациясынын (союзунун) жетекчиси кол коюшат). (44-берене).

КР Өкмөтүнүн, мамлекеттик органдардын макулдашуу процессине катышуу, уюштуруу жана жүргүзүү, о.э. анын жыйынтыктары боюнча протоколго кол коюу багытындагы ыйгарым укуктары аныкталат. (70,71,75 беренелерде)

«КР республикалык бюджетти жөнүндө» Мыйзам долбооруна бюджеттер аралык мамилелер боюнча макулдашуунун протколу тиркелүүсү зарыл.

Бюджеттик кодекске сунушталуучу өзгөртүүлөр

79-беренени төмөнкүдөй пункт менен толуктоо:

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ассоциациясынын (союзунун) компетенциясы

ЖӨБ органдарынын жалпы санынын жарымынан кем эмес мүчөсү бар ЖӨБ органдарынын ассоциациясы (союзу) бюджеттик укуктук мамилелерди жөнгө салуу чөйрөсүндө:

- Жогорку Кеңеш тарабынан бюджеттик резолюцияны кароодо жана бекитүүдө катышат;
- КР Өкмөтүнүн Фискалдык жана инвестициялык саясат боюнча кеңешинин курамына кирет;
- Комиссия менен бюджеттер аралык мамилелер боюнча макулдашуу процессине катышат, протоколго кол коёт;
- Жогорку Кеңештин фракцияларынын жана комитеттеринин жыйындарында бюджеттер аралык мамилелер боюнча макулдашуу протоколу каралган учурда ага катышат.

ЖӨБ Союзунун сунуштары

Адилеттүү трансферттик саясат

- Теңдөөчү гранттарды эсептөөнүн методикасын жакшыртуу жана ачык-айкындуулугун жогорулатуу.
- Максаттуу трансферттерди бөлүштүрүүнүн тартибин так аныктоо, өзгөчө мамлекет тарабынан өткөрүлүп берилүүчү ыйгарым укуктарды аткарууга бөлүнүүчү трансферттердин тартибин.
- Дем берүүчү (үлүштүк) гранттарды алуунун шарттарын жеңилдетүү, жеткиликтүү кылуу.

ЖӨБ Союзунун сунуштары

Жергиликтүү бюджеттердин кирешелерин өстүрүү

- ЖӨБ органдарын өз кирешелеринин дараметин жана деңгээлин өстүрүүгө кызыктыруу үчүн комплекстүү иш-чараларды иштеп чыгуу жана киргизүү.
- Киреше салыгынан түшүүлөрдүн көлөмүн көбөйтүү жана сатуудан түшкөн салыктын көлөмүн азайтуу боюнча этаптуу өзгөртүүлөрдөн кийинки ЖӨБ органдарындагы реалдуу жыйынтыктарга баалоо жүргүзүү.
- ЖӨБ органдары тарабынан муниципалдык менчикти башкарууну жакшыртуу багытында кадамдар жасалат.

ЖӨБ Союзунун сунуштары

Аймактарды өнүктүрүү

- Бюджеттер аралык мамилелердеги өнүгүү компонентине каралган каржылоонун көлөмүн көбөйтүү.
- Капиталдык салымдарды пландоонун жана аткаруунун ачык-айкындуулугун жогорулатуу – аларды программалык форматта чагылдырууну камсыздоо, башкача айтканда конкреттүү долбоорду жана натыйжалуулуктун индикаторлорун сөзсүз көрсөтүү.

ЖӨБ Союзунун сунуштары

Функциялардын жана ыйгарым укуктардын тактыгы

- Мамлекеттик органдар жана ЖӨБ органдарынын функцияларын жана ыйгарым укуктарын так ажырымдоо
- Республикалык бюджеттин жана жергиликтүү бюджеттердин ортосундагы чыгаша милдеттенмелерди, анын ичинде саламаттыкты сактоо, билим берүү чөйрөлөрүндөгү, ошондой эле өзгөчө абал жана өзгөчө кырдаал киргизилген шарттардагы чыгашаларды так аныктоо.

КР 2021-2025 жылдар аралыгында бюджеттер аралык мамилелерди өнүктүрүү Программасы

- Кыргыз Республикасында 2016-2019 жылдар аралыгында бюджеттер аралык мамилелерди өнүктүрүү Концепциясынын мөөнөтү аяктаган. Концепциянын алкагындагы көпчүлүк ниеттер ишке ашпай калды;
- Кыргыз Республикасында 2021-2025 жылдар аралыгында бюджеттер аралык мамилелерди өнүктүрүү Программасы иштелип чыгылды жана учурда талкуулоо этабында.

Бюджеттер аралык
мамилелер боюнча
маселелерди
макулдашуу процесси

КР ЖӨБ Союзу
Союз МСУ КР
Union LSG KG

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

ЧОҢ ЫРАХМАТ!

КР ЖӨБ Союзу менен байланыш маалыматтары:

Бишкек шаары,

инд: 720083

Киев көчөсү 96 «Б»

3-кабат,

Кабинеттер:

313, 314, 315, 316

Ресурсный центр:

7-кабат, 704-кабинет

Телефондор:

(+996) 312 62-61-50

(+996) 312 62-61-51

факс: (+996) 312 62-08-83

WhatsApp: **0559 818 158**

Электрондук дарек:

msu.kg@mail.ru

web/сайт:

www.soyuzmsu.kg